

Informacija o polaznim osnovama za zaključivanje Ugovora o kreditu sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD) za potrebe finansiranje Projekta rekonstrukcije javnih zdravstvenih ustanova Kliničkog centra Crne Gore, Opšte bolnice Bijelo Polje i Opšte bolnice Cetinje u cilju unapređenja energetske efikasnosti objekata

Na osnovu uspostavljene saradnje sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD) i u skladu sa godišnjim Zakonom o budžetu za 2024. godinu, Ministarstvo zdravlja se obratilo Ministarstvu finansija sa zahtjevom za iniciranje pregovora sa EBRD bankom u cilju potpisivanja Ugovora o kreditu za finansiranje Projekta rekonstrukcije javnih zdravstvenih ustanova Kliničkog centra Crne Gore, Opšte bolnice Bijelo Polje i Opšte bolnice Cetinje u cilju unapređenja energetske efikasnosti objekata.

Ministarstvo zdravlja je u prethodnom periodu bilo u komunikaciji sa EBRD bankom u vezi predmetnog Projekta i za njihove potrebe, EBRD banka je izradila studiju izvodljivosti za isti.

Energetski auditi sprovedeni su za tri bolnice u Crnoj Gori, tj. Klinički centar Crne Gore u Podgorici, bolnicu Danilo I na Cetinju i bolnicu u Bijelom Polju. Pored energetske audita, izvršena je i procjena strukturnog stanja zgrada, kao i pregled prisustva azbestom kontaminiranih materijala (ACM) u građevinskim materijalima. Nakon energetske audita, predložene EE/RE mjere (mjere energetske efikasnosti/obnovljive energije) bile su:

- Potpuna nadogradnja HVAC sistema (Heating Ventilation Air Conditioning)
- Instalacija sistema za upravljanje energijom zgrade (BEMS)
- Instalacija PV sistema
- Nadogradnja sistema rasvjete
- Izolacija zidova (u maloj zgradi za infektivne bolesti u Bijelom Polju) i krovova (u Podgorici i Bijelom Polju).

Predložene mjere za poboljšanje opšte infrastrukture bile su rekonstrukcija, odnosno zamjena električnih mreža i razvodnih tabli, farbanje unutrašnjih zidova i plafona, radovi/zamjena spuštenih plafona i specifični radovi vezani za kotlarnicu (samo u bolnici u Podgorici).

Što se tiče strukturnog stanja zgrada i prisustva ACM-a, na osnovu preliminarnih istraživanja, nijedna od tri zgrade nema strukturne slabosti, takođe nema podataka o postojanju azbesta.

Investicioni program obuhvata sve tri bolnice u kojima su sprovedeni energetske auditi. Specifični trošak po bruto površini (EUR/m²) za implementaciju EE/RE i mjera za poboljšanje opšte infrastrukture iznosi oko 259 EUR/m². Ovaj specifični investicioni trošak, međutim, ne uključuje troškove za pripremu i upravljanje projektima (energetski auditi, projektovanje, monitoring/nadzor, itd.), koji iznose oko 13% ukupnog investicionog troška. Uzimajući u obzir ovaj udio i 20% nepredviđenih troškova, prosječan specifični ukupni investicioni trošak po bruto površini iznosi 358 EUR/m². Ukupni investicioni trošak renoviranja bolnica uključenih u investicioni program iznosi 13,5 miliona EUR, uključujući 20% nepredviđenih troškova.

Ukupna ušteda energije nakon implementacije EE/RE mjera u bolnicama iznosi oko 14.929 MWh/god, specifična ušteda energije iznosi oko 396,5 kWh/m² godišnje. Prosječan procenat uštede energije iznosi oko 70% u poređenju sa osnovnom potrošnjom energije. Kumulativna ušteda CO₂ tokom trajanja projekta (period od 20 godina) iznosi 83.248 tona,

a kumulativna ušteda CO₂ po ukupnom investicionom trošku iznosi 6,2 kg/EUR ukupnog investicionog troška.

Studija pokazuje izuzetno pozitivne efekte za sve tri navedene ustanove i velike uštede energije u narednim godinama, uz značajno poboljšanje uslova rada.

Ukupna vrijednost projekta iznosi oko 15 miliona eura. Od tog iznosa, planirano je da se putem kreditnog zaduženja od EBRD banke obezbijedi 12 miliona eura, dok će preostalih 3 miliona eura biti pokriveno investicionim grantom od 2 miliona eura i tehničkom pomoći koju obezbjeđuje EBRD banka.

U vezi sa navedenim Projektom, Ministarstvo finansija je otpočelo komunikaciju sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD) radi finansiranja ovog značajnog poduhvata.

Kao prvi korak u ovom procesu, razmijenjeni su nacrti sporazuma između Ministarstva finansija i EBRD banke. Ovi nacrti predstavljaju osnovu za dalje pregovore i usklađivanje interesa obje strane. Nacrtom je predviđeno da će finansiranje biti u skladu sa standardnim uslovima koje propisuje EBRD.

Shodno preliminarnim razgovorima sa EBRD bankom, predviđen je zajam do 12 miliona EUR sa rokom otplate od 15 godina, uključujući 3 godine grejs perioda, uz varijabilnu kamatnu stopu šestomjesečni EURIBOR + 1%. Ostali uslovi, predviđaju naknadu za obradu kredita od 1%, kao i naknadu na nepovučena sredstva od 0.5% godišnje. Uslovi su u skladu sa odredbama Standardnih uslova zaduživanja EBRD-a.

U narednom periodu, Ministarstvo finansija će intenzivno raditi na pregovorima sa predstavnicima Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) kako bi se postiglo usaglašavanje konačnog teksta Ugovora o kreditu za realizaciju Projekta. Cilj ovih pregovora je da se dogovori konačan tekst ugovora sa uslovima finansiranja koji će biti prihvatljiv za obje strane, a koji će u isto vrijeme omogućiti uspješnu implementaciju Projekta.

Nakon što konačan nacrt ugovora bude pripremljen, Ministarstvo finansija će povratno informisati Vladu Crne Gore o konačnim uslovima i odredbama ugovora i isti dostaviti na razmatranje i prihvatanje.

Napominjemo, pravni osnov za zaključivanje predmetnog kreditnog aranžmana predstavlja Zakon o Budžetu Crne Gore za 2024. godinu (Službeni list Crne Gore, broj 124/2023 od 31.12.2023.) kao i Odluka o zaduživanju Crne Gore (Službeni list Crne Gore, broj 124/2023 od 31.12.2023.), gdje je navedeno da se Država, za finansiranje projekata, između ostalog, može zadužiti, kroz kreditni aranžman sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD), za potrebe finansiranja Projekta rekonstrukcije javnih zdravstvenih ustanova Kliničkog centra Crne Gore, Opšte bolnice Bijelo Polje i Opšte bolnice Cetinje u cilju unapređenja energetske efikasnosti objekata, u iznosu do 15.000.000,00 eura.